

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง*

ดุสิตา แซ่เจียะ**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน (2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร และทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Person) จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง มีแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงานอันจะส่งผลในทางที่ดีหรือไม่ดีต่อบุคคลนั้นและส่งผลต่อเนื่องไปยังประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรด้วย (2) คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง อยู่ในระดับดี - ดีมาก เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีการให้การยอมรับและโอกาสในการเสนอผลงาน มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความมั่นคงและได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสม มีความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อไป (3) ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานว่า ควรใช้ชีวิตให้มีความสุข ทั้งในเรื่องการทำงานและเรื่องส่วนตัว ต้องการให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้รองรับกับจำนวนบุคลากรที่เพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าหากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้

*บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ก็ให้ปรับตัวเราเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ให้ได้ และผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในเรื่องของขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางที่ดีแก่องค์กรต่อไป

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน

บทนำ

สำนักงานศาลปกครอง ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า บุคลากรของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและความคาดหวังในเรื่องเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการ อันเนื่องมาจาก 1) ระบบค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ยังไม่ทัดเทียมกับบุคลากรในหน่วยงานการยุติธรรมอื่นหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นบางแห่ง 2) ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน 3) บุคลากรสำนักงานศาลปกครองยังขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วมหรือการทำงานเป็นทีม เนื่องจากลักษณะงานของแต่ละฝ่ายทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันค่อนข้างน้อย ประกอบกับการรณรงค์เรื่องวัฒนธรรมองค์กรยังขาดความต่อเนื่อง ทำให้ยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม

ศาลปกครองจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นทิศทางการดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 - 2557 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อเร่งยกระดับมาตรฐานการทำงานของศาลปกครองให้อยู่ในระดับสูง ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อมุ่งสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง (ศาลปกครอง, ม.ป.ป., หน้า 6, 9) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ตลอดจนถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาถึงแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน
ขอบเขตด้านพื้นที่ ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงานของสำนักบริหารการเงินและต้นทุน
 สำนักงานศาลปกครอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์
 2556

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ตลอดจนถึง
 คุณภาพชีวิตในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมทั้งทราบถึงข้อ
 เสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหาร
 การเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญา ปิยะมโนธรรม (2549, หน้า 17) ได้อธิบายว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็น
 องค์ประกอบหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลผลิตของอุตสาหกรรม และ
 องค์การ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาทางด้านการทำงานส่วนใหญ่จะเกิดจากบุคคล ไม่ว่าจะเป็น
 ปัญหาจากการทำงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาส่วนตัวอื่นๆ โดยปัจจัยหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดปัญหา
 ดังกล่าว คือ การจัดการด้านทรัพยากร และเวลาของแต่ละบุคคลนั่นเอง คุณภาพชีวิตในการ
 ทำงานจึงเป็นเสมือนตัวชี้วัดหนึ่ง ที่แสดงถึงประสิทธิภาพขององค์การอีกด้วย และคุณภาพ
 ชีวิตในการทำงาน จะเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่กับคำ 3 คำ คือ สภาวะความเป็นอยู่ของบุคคล ความ
 พึงพอใจในการทำงาน และการรับรู้ของบุคคล กล่าวคือ บุคคลแต่ละคนจะมีประสบการณ์ในการ
 รับรู้อะไรต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเขาแตกต่างกัน คุณภาพชีวิตในการทำงาน จะมีมากน้อยเพียง
 ไດ่นั้น จึงขึ้นอยู่กับการศึกษาที่เราจะให้นิยามของคำว่าคุณภาพชีวิตนั่นเอง

วรรณภา เสนา (2544, หน้า 10) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าหมายถึง
 การมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี โดยมีความหมายครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพล
 ทางด้านร่างกาย และจิตใจของพนักงาน และจะส่งผลต่อความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานของพนักงาน
 ทำให้พนักงานสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

สมยศ นาวิการ (อ้างถึงใน วรรณเพ็ญ ฉิมสุต, 2553, หน้า 22) ได้อธิบายความหมาย
 ของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าเป็นคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน และสภาพ
 แวดล้อมของงานที่ผสมผสานระหว่างลักษณะทางเทคนิคและลักษณะทางมนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการและการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 2 วิธี คือ การวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลตามคำบอกของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งแบบสอบถามแบบปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง สำหรับประชากรของการวิจัย คือ ข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง จำนวนทั้งสิ้น 40 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกข้าราชการผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Person) จำนวน 5 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากผู้ให้สัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด คำถามต่างๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอน จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน โดยก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ซึ่งการสัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึก โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทุกคนมาเปรียบเทียบความเหมือนและหรือความแตกต่างของแต่ละบุคคล และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตามหลักวิชาการต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง มีแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าคือ สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงานอันจะส่งผลในทางที่ดีหรือไม่ดีต่อบุคคลนั้นและส่งผลต่อเนื่องไปยังประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรด้วย (2) คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการ

ฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง อยู่ในระดับดี - ดีมาก เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีการให้การยอมรับและโอกาสในการเสนอผลงาน มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความมั่นคงและได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสม มีความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อไป (3) ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานว่า ควรใช้ชีวิตให้มีความสมดุล ทั้งในเรื่องการทำงานและเรื่องส่วนตัว ต้องการให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อให้รองรับกับจำนวนบุคลากรที่เพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าหากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้ ก็ให้ปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ให้ได้ และผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในเรื่องของขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางที่ดีแก่องค์กรต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง มีแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักวิชาการที่นักวิชาการได้ให้ไว้ ส่วนระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง อยู่ในระดับดี - ดีมาก เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและเหมาะสม มีความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานเห็นว่า ควรใช้ชีวิตให้มีความสมดุล ทั้งในเรื่องการทำงานและเรื่องส่วนตัว ต้องการให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในบางด้าน แต่ถ้าหากไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้ ก็ให้ปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ให้ได้ และผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในเรื่องของขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางที่ดีแก่องค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการวิจัยและอภิปรายผลตามที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง เพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน และผู้วิจัยจะนำสิ่งที่ได้ทำการวิจัยไปใช้ในแนวทางที่ถูกต้อง แต่จะมีผลประการใดยิ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกมากมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการเพียง 5 คนเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการให้หลากหลาย รอบด้านมากกว่านี้ เพื่อให้ทราบคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมที่กว้างกว่านี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการฝ่ายปฏิบัติงาน สำนักบริหารการเงินและต้นทุน สำนักงานศาลปกครอง ได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- ปรัชญา ปิยะมโนธรรม. (2549). จิตวิทยาการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตพนักงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณภา เสนา. (2544). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสายการผลิต บริษัท บิวตี้เจมส์แฟคตอรีจำกัด. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณเพ็ญ ฉิมสุด. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล โรงพยาบาลเพชรเวช. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศาลปกครอง. (ม.ป.ป.). แผนยุทธศาสตร์ศาลปกครอง (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2554-2557). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.